

Alıntı/Citation: Turgut, A. (2022). Hasan El-Bennâ Arap Diline Verdiği Önem Bağlamında “Fasih Arapça İle Konuşmaya Çalış, Şüphesiz Bu İslâm’ın Şiarındandır” Vasiyetinin Analizi. *Kadim Akademi SBD*, C.6 (1) s. 17-33

DOI Numarası/DOI Number: <http://doi.org/10.55805/kadimsbd.1116776>

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi

Makale Gönderim Tarihi / Sending Date: 14.05.2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 09.06.2022

HASAN EL-BENNÂ ARAP DİLİNE VERDİĞİ ÖNEM BAĞLAMINDA “FASİH ARAPÇA İLE KONUŞMAYA ÇALIŞ, ŞÜPHESİZ BU İSLÂM’IN ŞİARINDANDIR” VASİYETİNİN ANALİZİ

ANALYSIS OF HASAN AL-BANNA THE IMPORTANCE OF THE ARAB LANGUAGE “ATTEMPT TO SPEAK WITH FASİH ARABIC, IT IS UNDERSTANDING THIS ISLAM”

Abdulhamit TURGUT*

Özet: Hasan el-Bennâ’nın Mısır eğitim kurumlarından edindiği izlenim, onun Mısır toplumunun geçirmekte olduğu kültürel geri kalmışlığına dair tecrübelerini bir ıslah programı çerçevesinde berraklaştırmasına vesile olmuştur. Hasan el-Bennâ, Mısır’ın geri kalmışlığının başlıca sebebinin İslâm kültüründen uzaklaşma ve Batı taklitçiliği olduğunu, bilhassa o dönemde Mısır’ı idare edenlerin aldıkları yabancı eğitiminin sonucunda kendi kültürlerinden uzaklaşmalarını; kendi din, dil, tarih ve medeniyetleri hakkında bihaber kalan bu idarecilerin Mısır halkını da bir kimlik buhranına sevk ettiğini söylemektedir.

Bu noktada el-Bennâ dillerin toplumların en belirgin özelliklerinden olduğunu, takipçilerinden ve destekçilerinden Arap diliyle ilgilenmeleri konusunda azimli ve gayretli olmalarını istemiştir. Bu bağlamda çalışmamızın giriş bölümünde, Arap dilinin gelişme dönemi ve gelişmesinde rol oynayan etkenler üzerinde durulmuştur. Daha sonra Hasan el-Bennâ’nın hayatı ve eserlerine kısaca değinilmiştir. el-Vesâye’l-’aşr denilen on vasiyeti tek tek açıklanmış ve makalemizin konusu olan “Fasih Arapçayla konuşmaya çalışın, çünkü bu İslâm’ın şiarındandır” bağlamında el-Bennâ’nın Arap diline verdiği önem ve Mısır özelinde yapmak istediği dil ile ilgili ıslahatları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili, Fasih Arapça, Hasan el-Bennâ, İslah, Vasiyet.

Abstract: The impression that Hasan al-Banna gained from the Egyptian educational institutions enabled her to clarify her experiences of the cultural backwardness of Egyptian society within the framework of a reformation program. Hasan al-Banna said that the main reason for Egypt’s backwardness was the alienation from Islamic culture and western imitation, especially that those who ruled Egypt at that time moved away from their own culture as a result of the foreign education they received; She says that these rulers, who were unaware of their religion, language, history and civilization, also pushed the Egyptian people into an identity crisis.

At this point, al-Banna asked her followers and supporters to be determined and diligent in dealing with the Arabic language, and that languages are the most distinctive features of societies. In this context, in the introduction part of our study, the development period of the Arabic language and the factors that played a role in its development were emphasized. Afterwards, the life and works of Hasan al-Banna are briefly mentioned. The ten testaments called al-Vesaye’l-ashr have been explained one by one, and the importance given to the Arabic language by al-Banna and the language reforms that he wanted to make in Egypt were discussed in the context of “Try to speak in fluent Arabic, because this is one of the slogans of Islam”, which is the subject of our article taken.

Keywords: Arabic Language, Fasih Arabic, Hasan Al-Banna, Reclamation, Testament.

* Dr. Diyanet İşleri Başkanlığı.

turgutislam4773@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6734-0577>

Giriş

Sami diller grubundan olan Arap dili, bu grubun en gelişmiş olanı ve varlığını günümüze kadar sürdürenlerindedir. Arap dili İslâm’ın gelişimiyle birlikte yeni bir aşamaya girmiş ve Kur’ân-ı Kerim merkezli olarak gelişmesini sürdürmüştür. Kur’ân-ı Kerim onunla vahiy edilmiş ve İslam Peygamberi’nin (s.a.v.) dili olmuştur.¹

Kaynakların belirttiğine göre, Araplar doğuştan gelen bir dil selikası (kabiliyeti) ile Arapçayı düzgün ve kurallarına uygun bir şekilde konuşuyorlardı. Ancak fetihlerle İslam coğrafyasının genişlemesi ve Arap olmayanların İslâm’a girmeleriyle birlikte Arapçada ve özellikle de Kur’ân-ı Kerim’in okunmasında önemli hatalar yapılmaya başlandı.²

Rivayetlere göre, dilin yanlış kullanılmasıyla ilgili bir takım uyarılar Peygamberimizin (s.a.v.) dönemine kadar uzanmaktadır. Kur’ân-ı Kerim’in okunuşunda hata yapan sahabeleri Peygamberimizin (s.a.v.) bizzat uyarmasıyla ilgili rivayetler bulunmaktadır. Huzurunda Kur’ân okurken hata yapan bir Sahabeyi “*Kardeşinizi düzeltiniz, kıraatinde hata yapmıştır*”³ şeklinde uyardığı, Hz. Ömer’in (r.a.) Kur’ân tilavetinde yapılan bir hatayı duyunca “*Kur’ân-ı Kerim’i Arapçayı iyi bilenler okusun.*” diye emrettiği rivayetlere rastlamaktayız.⁴

Hz. Ali’nin (r.a.) لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ “*Onu günahkârlardan başkası yemez*”⁵ ayetini لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئِينَ şeklinde yanlış okuyan birisini duyunca, Arapça eğitiminin gerekliliğine işaret ettiği rivayetlerde yer almaktadır.⁶ Ebu’l-Esved ed-Duelî (ö.69/688) وَأَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ “*Allah ve Resûlü, müşriklerden uzaktır*”⁷ ayetinde merfû’ olması gereken رَسُولٌ kelimesini وَأَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ şeklinde mecrûr okuyan (Bu durumda “Allah, müşriklerden ve Resûlünden uzaktır.” gibi önemli bir anlam değişmesi ortaya çıkmaktadır) birisini duyunca, i’râb noktalarıyla Mushaf’ı noktalamaya karar verdiği söylenmektedir.⁸

Bu endişe sonucunda harekete geçilmiş ve dil ile alakalı ilk basit çalışmalar başlatılmıştır. Zaman içerisinde bu çalışmalar ciddi bir mesafe katetmiş, nahiv (*sentaks*) ve sarf

1 Arapça’da dilbilim ve anlamın gelişimi hakkında bkz. Mehmet Yenice, *Klasik ve Çağdaş Dönemlerde Anlam Bileşenleri*, (Ankara: İlahiyat Yayınları, 2021), 130.

2 Detaylı bilgi için bk. Abdullhamit Turgut, *Arap Dili Gramerinde Ta’lil* (Ankara: İlahiyat Yayınları, 2021), 8-10.

3 Müttakî el-Hindi, Alî b. Hüsâmiddîn b. Abdilmelik b. Kadîhân, *Kenzü’l-Ummâl fi Süneni’l-Akvâl ve’l-Ef’âl*, (Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1981), I,611, (el-Ezkâr, 2809).

4 Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed, el-Câmi’ li-Ahkâmi’l-Kur’ân (Kahire: Dâru’l-Kâtibi’l-Arabî li’t-Tıbbâ ve’n-Neşr, 1967), I/24.

5 el-Hakkâ, 69/37.

6 İbnü’n-Nedim, Ebü’l-Ferec, el-Fihrist (Beyrut-Lübnan: Dâru’l-Marife, 1991), s. 60.

7 et-Tevbe, 9/3.

8 Suyûtî, ‘Abdurrâhman Celâleddin, Sebebu Vad’i İlmi’l-Ârabiyye, (Beyrut: thk. Mervân Atiyye, 1988), s. 50-51.

(*morfoloji*) başlıkları altında Arapça geliştirilmiş ve zaman içinde çok önemli eserler yazılmıştır, yazılmaya da devam edilmektedir. Şüphesiz Arapçanın bu gelişimini etkileyen sebepler vardı. Söz konusu gelişimi sağlayan etkenleri genel olarak şöyle sıralayabiliriz:

a) Dini Etken: Müslümanların Kur’ân-ı Kerim’i doğru bir şekilde okuma gayretlerinin bir neticesi olarak ortaya çıkmıştır. Bilindiği gibi Hz. Osman’ın hazırlattığı Mushaf noktalı ve harekeli değildi. Nesilden nesile doğrudan öğretilerek okutulmuştu. Bu okutma şekli, Kur’ân-ı Kerim’in harflerinin mahreç ve sıfatlarını, lafızların i’râb alametlerini ve cümlelerin terkiplerini korumuştur. Arap olmayanların Araplara karışmalarıyla dilin doğallığının bozulması ve dilde hatalar yapılmaya başlanması sonucu, Kur’ân-ı Kerim kıraatının sahih kalabilmesini koruma çabası, Arap dilinin kuruluşunda ve gelişmesinde en önemli ve güçlü etken olmuştur.⁹

b) Milli Etken: Araplar başta Irak ve Şam olmak üzere birçok bölgede Fars, Yunan ve muhtelif kültürlerle karşılaşınca, iki seçenek arasında kaldılar; ya ilim ve kültür alanında başkalarının öğrencileri olacaklardı ya da Kur’ân-ı Kerim ve Nebevi Sünnet önderliğinde başkalarına hocalık yapacaklardı. Araplar açısından buradaki milli etken, Kur’ân merkezli ilmi ve kültürel çalışmaların neticesiydi. Tefsir, Fıkıh, Hadis ve Kıraat gibi muhtelif ilimler bu kaynaktan ortaya çıkmıştır.¹⁰ Daha sonra da nahiv ilmi ortaya çıkmıştır. Kendi dilleri ile sürekli övünen Araplar, Arap olmayanlarla karıştıktan sonra dillerine hata ve yanlışların girmesinden endişe duymuşlar, bu endişe ve korku Arapçaya daha özenli bir şekilde eğilmelerine sebep olmuştur.¹¹ Arapların kendi dillerine aşırı bağlı olmaları ve kendi dillerinin kültürel ortamda kaynayıp yok olmasından duydukları endişe, milli bir etken olarak onları bu ilmi oluşturmaya teşvik etmiştir.

c) Toplumsal Etken: Emeviler’in, devletteki bütün makam ve mevkileri sadece Arap olanlara tahsis etmeleri sonucunda, Mevâlî (Arap olmayanlar) denilen kesim, uzun süre toplumsal hayattan mahrum kalmışlardır. Bu mahrumiyetin doğurduğu endişe, bu kesimi İslam devletinde belli mevkilere gelebilmek için Arapça öğrenmeye teşvik etmiştir. İşte bu yüzden Mevâlî, doğru Arapçayla konuşmaya ve Arap dilinin gramerini öğrenmeye önem vermiştir. Özellikle Abbasilerin yönetime gelmesiyle bu çalışmalar büyük bir hız kazanmıştır. Araplar arasında yaşamak, iyi bir mevkiye gelmek ve Arapçayı iyi bilen bir “mevlâ” olabilmek için Arapça öğrenmenin gerekliliği sonucunu doğurmuştur.¹²

9 Temmâm Hassân, el-Usûl, (Kahire: Dâru ‘Allamü’l-Kutub, 2000), s. 23.

10 Temmâm, el-Usûl, s. 25.

11 Şevkî Dayf, el-Medârisu’n-Nahviyye, (Mısır, 1968), s. 12.

12 Dayf, el-Medârisu’n-Nahviyye, s. 12.

d) Arap Aklının Üstünlüğü Etkeni: Kur’ân ve Sünnet, Arap ve Arap olmayan kimselerin ilmi çalışmalarının merkezi haline gelmiştir. Bu nedenle onlara geniş bir alan açılmış ve bu ilmi çalışmaların sonucunda teori ve pratikte birbirinden etkilenen muhtelif ilimler ortaya çıkmıştır. Şüphesiz ki nahiv ilmide Arap aklı ile yükselen ilimlerden istifade etmiştir.¹³

Arap dilinin önemi görüldüğü gibi Kur’ân-ı Kerim ve Sünnetin dili olmasının yanı sıra on dört asır boyunca İslam mirasının dili olmasından kaynaklanmaktadır. Günümüze gelindiğinde ise Arap dilinin önemi daha fazla ön plana çıkmaktadır; Zira Arap dili birçok Arap ve İslam ülkesinde okul ve üniversitelerde eğitim ve öğretim dili olarak kullanılmaktadır. Arap ülkelerindeki kitapların, dergilerin, gazetelerin, haber bültenlerinin, konferansların, tartışmaların, radyo, televizyon ve elektronik ağdaki birçok programın dili olması gibi nedenler, birçok İslam bilgininin ilgisini çekmiş ve Arapçanın öğrenilmesi ile ilgili tavsiyelerde bulunmuşlardır. O bilginlerden birisi de fikir ve düşüncesiyle İslam âlemini etkileyen Hasan el-Bennâ’dır. Çalışma da el-Bennâ’nın Arapça ile ilgili genel düşüncesi ele alınmıştır.

1. Hasan El-Bennâ’nın(1906-1949) Hayatı

14 Ekim 1906 tarihinde Mısır’ın Mahmûdiye kasabasında dünyaya gelen Hasan El-Bennâ¹⁴ dini ve ilmi yönden köklü bir aileye mensuptu. Babası, *el-Fethu’r-rabbânî li-tertîbi Müsnedi’l-İmâm Ahmed b. Hanbel eş-Şeybânî* adlı eserin müellifi olan Ahmed b. Abdurrahman el-Bennâ’dır. İlk eğitimini babasından alan el-Bennâ, sekiz yaşında Mahmûdiye’deki klasik eğitim veren Medresetü’r-reşâdi’-d-dîniyye’ye girmiştir. Burada Kur’ân-ı Kerim’in bir kısmını ezberleyip nahiv ve biraz da Arap edebiyatı okumuştur. Sonra modern eğitim veren el-Medresetü’l-i’-dâdiyye’ye kaydolmuş ve bir yandan hıfzını tamamlamaya çalışmıştır.¹⁵

Demenhûr’daki ilköğretim okulunu bitirdikten sonra Kahire’ye giden Hasan el-Bennâ, Mayıs 1927’de Dârü’l-ulûm’a kaydolmuştur. Buradaki öğrenciliği esnasında bir yandan dersleri ve diğer ilmî faaliyetleriyle kendisini yetiştirmeye çalışırken, o sıralarda İngiliz sömürsünün Mısır’ı maddî- mânevî bakımdan çöküntüye uğrattığını görerek bu durum karşısında bir şeyler yapmak için dönemin tanınmış âlimleri olan Muhammed Sa’d, Yûsuf ed-Dicvî, Abdülazîz Çâviş ve Muhammed Reşîd Rızâ’nın da bulunduğu birçok âlimle temasa geçerek onları bir araya getirmeyi başarmıştır. Dârü’l-ulûm’daki tahsili boyunca İslamî çalışmalarını sürdürmüştür. Bu faaliyetleri camilerde, kahvehanelerde ve değişik mekânlarda devam ettirmiştir. Mahmûdiye ve Demenhûr’dan sonra Kahire’de geçirdiği yıllar, Hasan el-Bennâ’ya

¹³ Dayf, el-Medârisu’n-Nahviyye, s. 12.

¹⁴ İbrâhim el-Beyyûmî Gânîm, “Hasan el-Bennâ”, (İstanbul: DİA, 1997), 16/307-310.

¹⁵ Hasen Ahmed Abdurrahmân el-Bennâ, Davet Esasları (İstanbul: çev. Mehmet Akbaş ve Receb Songül, Nida Yay., 2013), 8-14.

Mısır toplumunun ve İslâm dünyasının içine düştüğü durum karşısında belli bir hükme varma imkânı vermiştir. Bütün bu çalışmalardan sonra, Mart 1928'de evinde buluşan bir grup arkadaşıyla İslâm davası için yaşamaya ve ölmeye yemin ederek İhvân-ı Müslimîn teşkilâtının temellerini atmıştır. Bu teşkilat çatısının altında çalışmalarını yoğun bir şekilde devam ettirmiş ve çeşitli eziyetlere maruz kalmıştır. Nihayet 12 Şubat 1949 Pazartesi akşamı bu teşkilâtın merkezinden evine dönerken otomobiline açılan yayılım ateşi sonucu ağır yaralanmış ve kaldırıldığı hastanede vefat etmiştir.¹⁶

Hasan el-Bennâ kendini davasına adanmış samimi bir davetçi olduğundan fazla telifi olmamıştır. Aşağıda vereceğimiz eserleri de farklı zaman ve mekânlar da dile getirdiği konuşmalar ve hatıralardan ibarettir.

2. Eserleri

2.1. Müzekkirâtü'd-da' ve ve'd-dâ' iye: *Hasan el-Bennâ'nın 1942 yılına kadar olan hâtıralarını ve bu hâtıralar vesilesiyle dile getirdiği fikirlerini ihtiva etmektedir. İki bölümden oluşan eserin ilk bölümü kendi hayatıyla, ikinci bölümü ise İhvân-ı Müslimîn teşkilâtının kuruluşu ve gelişmesiyle ilgili hâtıralarından oluşmaktadır. Eser M. N. Shaikh tarafından İngilizce'ye tercüme edilmiştir (Memoirs of Hasan al Banna Shaheed, Karachi 1981; Delhi 1982). Söz konusu eser Türkçe'ye de çevrilmiştir (Dava ve Davetçiden Hatıralar, Ravza yayınları, İstanbul, 2020).*

2.2. Mecmû'atü resâ'ili'l-imâmi's-şehîd Hasan el-Bennâ: *Değişik zamanlarda kaleme aldığı sekiz risâleden oluşan bir koleksiyondur. Bu risâleler, onun temel düşüncesi çerçevesinde Müslüman kardeşler teşkilâtının maksat ve metotlarıyla ilgili düşüncesini açıkladığı yazılardır. 1988 yılında İskenderiye'de neşredilen mecmuanın birçok baskısı bulunmaktadır. İlk olarak Hasan Karakaya (ö.2015) ve Hasan Fehmi Ulus tarafından Türkçe'ye çevrilerek on dört cilt halinde neşredilmiştir (Risâleler, İstanbul 1991). Külliyyatın daha önce Ramazan Nazlı tarafından yapılan bir tercümesi daha vardır (Şehit Hasan el-Bennâ'nın Hayatı ve Risaleleri, İstanbul 1978). Son olarak Mehmet Eren, Ahmet Akbaş, Mehmet Akbaş ve Recep Songül tarafından tek cilt olarak Türkçe'ye çevrilerek neşredilmiştir. (Risaleler, Nida yayınları, İstanbul, 2016).*

2.3. Me'sürât: *Peygamberimiz'in (s.a.v) dilinden düşürmediği Dua ve Zikirler, şeklindeki eseri, Arapça ve Türkçe olarak neşredilmiştir. (Nida yayınları, İstanbul, 2008).*

¹⁶ Geniş Bilgi için bkz. Beyyûmî Gânim, "Hasan el-Bennâ", Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, (İstanbul: 1997), 16/307-310.

Hasan el-Bennâ’nın İhvân-ı Müslimîn teşkilâtı’nın resmî yayın organları olan *Mecelletü’l-İhvâni’l-müslimîn*, *Mecelletu’ş-Şubbâni’l-Müslimîn eş-Şehriyye*, *Cerîdetü’l-İhvâni’l-müslimîn*, *en-Nezîr* ve *Mecelletü’ş-Şihâb* gibi gazete ve dergilerde yazıları bulunmaktadır.¹⁷

3. el-Vesâye’l-‘Aşr (On Vasiyet)

Çalışmamızda konu edindiğimiz vasiyetle birlikte, el-Bennâ’nın *el-Me’sürât* adlı eserinde ele aldığı on vasiyetini zikretmekte fayda vardır.¹⁸ Nebîl Celhûm, *el-Vesâye’l-‘aşr ve Rabbâniyetü’l-İmâm Hasan el-Bennâ*, adlı makalesinde söz konusu on vasiyeti güzel bir şekilde açıklamıştır.¹⁹ Şimdi de o açıklamalarla birlikte el-Bennâ’nın arkadaşlarına ve tüm İslam toplumuna vasiyeti olan maddeleri açıklamaya çalışacağız.

3.1. قُمْ إِلَى الصَّلَاةِ مَتَى سَمِعْتَ النِّدَاءَ مَهْمَا تَكُنُ الظُّرُوفَ

“Şartlar ne olursa olsun, ezanı duyduğunda namaza kalk” Namaza ilginin en önemli tezahürleri arasında:

- a) Ezan öncesi ruhen, fikren ve bedenen hazırlanmak.
- b) Allah’a itaat makamının yüceliğini, heybetini, ona kulluk etmenin ve onun huzurunda durmanın şerefini hissetmek.
- c) Ezan ile kamet arasında duanın reddedilmediği şuuruyla, huşu’un gerçekleşmesi ve duanın kabulünü söz konusu vakitte elde etmek için aşırı bir şevk duymak.
- d) Farz namazlardaki noksanlığı kapatmak ve Allahın cennetini kazanmak için farz namazlarla birlikte nafîle namaz kılmaya dikkat etmek.
- e) Kulun sorumlu tutulacağı ilk şey namaz olduğu için ciddiyetinin sürekli olarak hissedilmesi gerekir. Eğer namaz ibadeti tam olarak yerine getirilmiş ise hesabın geri kalanı kolay olur, eğer tam olarak yerine getirilmemiş ise hesabın geri kalanı zor olmaktadır.

3.2. أَتْلُ الْقُرْآنَ أَوْ طَالَعْتُ أَوْ اسْتَمَعْتُ أَوْ أَدَكُرُ اللَّهَ وَلَا تَصْرَفْ جُزْءًا مِنْ وَقْتِكَ فِي غَيْرِ فَائِدَةٍ

“Kur’ân oku, mütalaa et, onu dinle, Allah’ı zikret. Vaktinden küçük bir parçasını dahi faydasız geçirme.” Şüphesiz Kur’ân-ı Kerim’le olan ilişkimiz birçok yönden ele alınabilir. Söz konusu yönler aşağıdaki şekilde detaylandırılabilir:

17 Beyyûmî, "Hasan el-Bennâ" 16/307-310.

18 Hasen Ahmed Abdurrahmân el-Bennâ, *Me’sürât*, (İstanbul: Nida Yayınları, 2008), s. 89-91.

19 Nebîl Celhûm, *el-Vesâye’l-‘aşr ve rabbâniyetü’l-İmâm Hasan el-Bennâ*, <https://www.ikhwanonline.com> (Erişim 07.06.2022).

- a) Günlük olarak her Müslüman Allah’ın kitabından nasibini almalı.
- b) Kur’ân-ı Kerim evin temiz bir yerine konulmalı ve her odada bir Kur’ân-ı Kerim bulunmalı ki; Ev bereketlensin ve böylece Allah’ın sözlerini bulundurma şerefine nail olsun.
- c) Kur’ân’ı Kerim okurken edepli olunmalı, abdestle, saygıyla, güzel bir sesle, tefekkür ve tedebbürle okunmalıdır.
- d) Bir Müslüman yatmadan önce, Kur’ân’ı Kerim’i mutlaka okumalı, okuyamıyorsa dinlemeye hevesli olmalı. Şartlar okumaya ve dinlemeye el vermiyorsa, hiç olmazsa kendisini Kur’ân’ı Kerim’in sayfalarına bakmaktan mahrum etmemelidir.
- e) Kur’ân-ı Kerim mutlaka ezberlenmeli, ödül ve mükâfat yoluyla ebeveynler çocuklarını Kur’ân-ı Kerimi ezberlemeye teşvik etmelidirler.
- f) Kur’ân-ı Kerim’in ilahi emirleri içeren ayetlerin geçtiği yerlere dikkat etmeli ve uygulanmasına azami özen gösterilmelidir. Aynı şekilde Kur’ân-ı Kerim’in ilahi yasakları içeren ayetlerin geçtiği yerlere dikkat etmeli ve Rabbinin haram kıldığı şeylerden uzak durmalıdır.

3.3. *إِجْتِهَادٌ أَنْ تَتَكَلَّمَ الْعَرَبِيَّةَ الْفُصْحَى فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ شِعَارِ الْإِسْلَامِ*

“Fasih Arapça ile konuşmaya çalış, şüphesiz bu İslam’ın şiarındandır.” Arap dilinin önemi aşağıda vereceğimiz bilgilerle daha iyi anlaşılacaktır:

- a) Kur’ân-ı Kerim’in dili ve sünnetin dili olması.
- b) Arapların ve İslam’ın on dört asırlık mirasının dili olması.
- c) Birçok Arap ülkesinde okullarda ve üniversitelerde öğretim ve öğrenme dili olması.
- d) Tüm Arap ülkelerinde kitapların, dergilerin ve gazetelerin dili olması.
- e) Haber bültenlerinin, konferansların, tartışmaların dili ve aynı zamanda Arap dünyasındaki radyo, televizyon ve elektronik ağdaki birçok programın dili olması nedeniyle önemi daha da artmaktadır.

Fasih Arapçanın İslam sembolleriyle ilişkisini ise şöyle açıklayabiliriz:

- a) Müslümanlar için rol model olan Allah Resulünü dil ve telaffuz açısından taklit etmek olur.
- b) Müslümanların medeniyetçe ilerlemeye katkı sağlar.
- c) Tüm Müslümanlar için kültürel birliğin temellerinin atılmasına katkıda bulunur.
- d) İslam’ın sembollerini ihya eder ve o sembollerin güzelliğini, azametini ve makamını güçlendirir.

- e) Müslümanların Kur’ân-ı Kerim okurken dikkat edilmediği halde, kelimelerin anlam değişikliğine uğradığı nokta ve hareketlerin düzgün okunmasına yardımcı olur.

3.4. لَا تُكْثِرِ الْجَدَلَ فِي أَيِّ شَأْنٍ مِّنَ الشُّؤُونِ أَيًّا كَانَ فَإِنَّ الْمِرَاءَ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ

“Ne olursa olsun, hiçbir konuda tartışmaya girme, şüphesiz tartışma hayır getirmez.” Tartışmaya girmenin kesin yasaklandığını şu ayetlerden anlaşılmaktadır: “İnsanlar içinde öyleleri vardır ki bilgisi, kılavuzu ve aydınlatıcı bir kitabı olmadığı halde, büyüklük taslayarak, başkalarını Allah yolundan saptırmak için Allah hakkında tartışır durur.”²⁰, “Hal böyle iken insanlardan öyleleri vardır ki, bilgisi olmaksızın Allah hakkında tartışır ve her âsi şeytanın peşine takılır.”²¹ ve “İnsanlardan öyleleri vardır ki bir bilgi, bir rehber ve aydınlatıcı bir kitap olmadan Allah hakkında tartışmaya kalkışır.”²²

3.5. لَا تُكْثِرِ الضَّحْكَ فَإِنَّ الْقَلْبَ الْمُضْطَّوْلَ بِاللَّهِ سَاكِنٌ وَ وَقُورٌ

“Fazla gülme, Allah’a bağlı olan kalp sakin ve vakarlıdır.” Tabii ki gülümsemeliyiz zira insan psikolojisi için gülme önemlidir. Vasiyet sahibinin amaçladığı şey şudur: İnsan çok gülmemeli, dikkat edilirse vasiyette de “Gülmeyin” demiyor, “Çok gülme” diyor, ikisinin arasındaki fark ortadadır. O zaman çok gülmekten maksat:

Kahkaha şeklinde ve yüksek sesle olmamalıdır.

Gülmesi onu önemli ve gerekli konulardan uzaklaştırmamalıdır.

Mümkün mertebe gülmeyi azaltmaya çalışmasıdır.

3.6. لَا تَمْرُحْ فَإِنَّ الْأُمَّةَ الْمَجَاهِدَةَ لَا تَعْرِفُ إِلَّا الْجِدَّ

“Çok şaka yapma, mücahit ümmet sadece ciddiyeti bilir.” Yüzdeki asık suratlı olmak, ciddiyet anlamına gelmediğini burada belirtmek gerekir; zira kabalığınız ve sertliğiniz yüzünden etrafınızdaki insanlar sizden kaçacak ve sizi terk edeceklerdir. Bu da dinle alakalı bir şey değildir. Gözdağı, korkutma, yalan ile karışmadığı, ahlak ve fazilet çerçevesinin dışına çıkılmadığı sürece şakanın yapılması dinimizce caiz görülmüştür.

Âlimlerimiz şakanın aşağıda vereceğimiz manalar çerçevesinde verilebileceğini söylemişlerdir:

- a) Başkalarını sevdirmek ve kalbini kazanmak maksadıyla şaka yapılabilir.

20 el-Hac, 22/8.

21 el-Hac, 22/3.

22 Lokmân, 31/20.

- b) Başkalarını teselli etmek için şaka yapılabilir.
- c) Şaka da incelik olmalı ve başkaları için ağır olmamalıdır.
- d) Şakacılık Müslüman’ın özelliği ve kalıcı vasfı olmamalı, sadece şakayı gerektiren nadir durumlarda yapılmalıdır.
- e) Yalan söylemekten uzak olmalıdır.
- f) Kin ve düşmanlığa neden olmamalı.
- g) Kardeşliği ve iyi ilişkileri bozmamalı, çünkü İslam’ın esası insanlar arasındaki sevgiyi pekiştirmektir.

3.7. لَا تَرْفَعِ صَوْتَكَ أَكْثَرَ مِمَّا يَخْتَاجُ إِلَيْهِ السَّمِيعُ فَإِنَّهُ رِعُونَةٌ وَإِبْدَاءٌ

“Konuştuğunda ihtiyaçtan fazla sesini yükseltme, şüphesiz bu bir ürkütme ve eziyetten öteye gitmez.” Şüphesiz ki el-Bennâ bu vasiyetini Lokman suresinde anlatılanlara iman ve saygısından söylediğine inanıyoruz. Zira Lokman (a.s.) söz konusu surede ahlakın zirvesi sayılan nasihatlerde bulunuyor. Yürümede tutumlu olma, sesini alçaltma, kanatları indirme gibi insanın çevresindekilere karşı nasıl olunması gerektiğini anlatmaktadır.

3.8. تَجَنَّبْ غَيْبَةَ الْأَشْخَاصِ وَ تَجْرِجِ الْهَيْئَاتِ وَ لَا تَتَكَلَّمْ إِلَّا بِخَيْرٍ

“Şahısların gıybetini yapmaktan, cemaat ve İslam için çalışan grupları kötölemekten sakın, onlar hakkında sürekli hüsnü zan göster ve hayır olanı konuş.” İnsanları gıybetten ve aşağılamaktan kaçının ve hayırdan başka bir şey söylemeyin. Gıybet, dilin felâketlerinden biridir. Dil Allah’ı zikretmek, hayır anahtarlarını açmak ve şerrin anahtarlarını kilitlemek için kullanılmalıdır.

3.9. تَعَرَّفْ إِلَى مَنْ تَلَقَّاهُ مِنْ إِخْوَانِكَ وَ إِنْ لَمْ يُطَلِّبْ إِلَيْكَ ذَلِكَ فَإِنَّ أَسَاسَ دَعْوَتِنَا الْحُبُّ وَ التَّعَاوُنُ

“Karşılaştığın kardeşlerinle senden istenirse de tanış, şüphesiz ki davamızın esası tanışma ve sevgidir.” İslam’ın ihtişam ve güzelliği; Allah’ın kulları arasında sevgiyi, şefkati, uyumu ve nezaketi yayacak kapsamlı bir din olmasındandır. Zira o iyilik gerçekleşirse ve kulların kalplerinde birbirlerine karşı bu sevgi parlarsa, sonuç şüphesiz erdemli bir topluluktan başka bir şey olmayacaktır. Bu nedenle el-Bennâ’nın bu vasiyet ile amaçladığı şey, Müslüman’ın diğer insanları tanıyarak onlarla dostluk kurulmalıdır. Tanımak ve tanışmak, kötülüğün düzeldiği, önünde dağların sallandığı ve onsuz İslam ümmetinin olamayacağı samimi kardeşlik yolunda bir adımdır. İslam davetinin dayandığı önemli bir temel vardır; O da Müslüman fertler arasında zincirleri kırarak, ruhları eritecek sevgi, tanışma ve kardeşliktir.

3.10. *أَلْوَجِبَاتُ أَكْثَرُ مِنَ الْأَوْقَاتِ فَعَاوُنْ غَيْرَكَ عَلَى الْإِنْتِفَاعِ بِوَقْتِهِ وَ إِنْ كَانَ لَكَ مُهِمَّةٌ فَأَوْجِزْ فِي قَضَائِهِ*

“Görevlerimiz vakitlerimizden daha fazladır, başkalarına vakitlerini iyi kullanmada yardımcı ol, senin bir işin varsa onu vaktinde yap.” İnsanın gerçek hayatı vakitten ibarettir. Eğer insan vaktini iyi bir şekilde kullanabilirse; kendisini Allah’a yaklaştırır, yeryüzünde Allah’ın hilafetinin hakim olmasına yardım eder. Bu sayede kendi hayatı ve huzuru ile birlikte ümmetin hayatı, haysiyeti ve huzuru onunla birlikte gerçekleşir. Zamanın iyi bir şekilde kullanılması ile ilgili aşağıda vereceğimiz bilgilere riayet etmekte fayda vardır:

1. Sebep ve şartlar ne olursa olsun, başkalarıyla belirlenen vakte riayet etmektir.
2. Başkaları tarafından verilen görevler, aşırıya kaçmadan ve ihmal etmeden, zamanında ve eksiksiz olarak tamamlanabilmesi için iyi bir zaman düzenlenmesi ile gerçekleştirilmelidir.
3. Randevulara zamanında gidilmelidir. Daha önce veya daha sonra gidilmemelidir. Bu durum hane mahremiyetinin korunmasına yardımcı olur.
4. Konuşmadan önce ne zaman konuşacağını, nasıl konuşmaya başlayacağını ve ne zaman bitireceğini belirlemelidir. Uzun süre konuşan mutlaka daha bilgili, daha değerli ve daha iyi değildir.
5. Bilinmeli ki ilâhî ilhamlara dayanmayan felsefe, zamanın boşa harcamasından başka bir şey değildir.
6. Başkalarıyla ilgili konuşmalardan kaçınmak gerekir. Zira bu durum başkalarını kızdırmak, başkalarının kalplerine nefret ekmek ve zaman kaybıdır.²³

4. **“Fasih Arapça İle Konuşmaya Çalış, Şüphesiz Bu İslâm’ın Şiarındandır” Vasiyeti Bağlamında Arap Diline Verdiği Önem**

Hasan el-Bennâ, bütün Müslümanların kabul ettiği İslâm’ın bazı sembolleri olduğunu dile getirmiştir. Söz konusu sembollerden birisi de Arapçadır. Çünkü Arapça öğrenen herhangi bir Müslüman da İslâm’ın heybet ve azameti oluşur. Neticede gönlünde İslâm’ın değeri ve dinine bağlılığı artar. Ayrıca onu Kur’an-ı Kerim okurken ayetlerin manalarını etkileyecek hata ve yanlışlardan korur ve daha sayılamayacak kadar kazanımları olur.²⁴

Hasan el-Bennâ, fasih Arapçayı dinleme, konuşma, okuma ve yazma yeteneğinin aslında İslâm’ın ve Müslümanların ilerlemesine birçok fayda sağlayacağını, her şeyden önce Müslümanların Medeniyetçe ilerlemesine katkı sağlayacağını ve dünyadaki bütün

23 Celhûm, el-Vesâye’l-aşr, <https://www.ikhwanonline.com>

24 Celhûm, el-Vesâye’l-aşr, <https://www.ikhwanonline.com>

Müslümanların kültürel birlik oluşturulmasına katkı sunacağı şüphe götürmeyecek bir gerçek olduğunu düşünüyordu.²⁵

Hasan el-Bennâ, küçük yaşlardan itibaren Arap diline ve onunla konuşmaya çok hevesliydi, öyle ki hocası onda bu duyguyu fark ettiğinde onunla ilgili bir şiirde şöyle demiştir:

حَسَنٌ أَجَابَ وَفِي الْجَوَابِ أَجَادًا فَاللَّهُ يَمُنُّهُ رِضًا وَرَشَادًا

“Hasan cevap verdi ve cevabında doğruyu yakaladı, Allah ona rızanı ve hidayetini versin.”

Hasan el-Bennâ’nın Arap diline verdiği önem küçük yaştan itibaren devam etmiştir. Darü’l-Ulum’dan mezun olduğunda on sekiz bin şiir beytini bir o kadar nesir ezberlemiştir.²⁶ Eğitimini tamamladıktan sonra Arapçayı tüm eğitim müfredatında ve arkadaşlarının arasında yaygınlaşmasına çalışmıştır.

Bu etkileyici, sade, bilimsel ile edebi üslubu birleştiren fasih Arapçayı *Müzekkirâtü’-da’ ve ve’-dâ’iye* adlı eserinde görebilmekteyiz. Zira kullandığı üslup keyfilik ve yapay güzelleştirmekten uzaktır. Örnek olması bakımından kitaptan bir bölümü burada aktaracağız:

“يَجِبُ أَنْ تَكُونَ دِعَامَةَ النَّهْضَةِ التَّرْبِيَّةِ؛ فَتُرَبِّيَ الْأُمَّةَ أَوْلًا وَتَفْهَمَ حَقُوقَهَا تَمَامًا وَتَتَعَلَّمَ الْوَسَائِلَ الَّتِي تَنَالُ بِهَا هَذِهِ الْحَقُوقَ، وَتُرَبِّيَ عَلَى الْإِيمَانِ بِهَا، وَيَبِيثَ فِيهَا هَذَا الْإِيمَانَ بِقُوَّةٍ، أَوْ بَعْبَارَةٍ أُخْرَى تَدْرُسُ مِنْهَا نَهْضَتَهَا دَرْسًا نَظْرِيًّا وَعَمَلِيًّا وَرُوحِيًّا، وَذَلِكَ يَسْتَدْعِي وَقْتًا طَوِيلًا؛ لِأَنَّهُ مِنْهَجٌ دَرَسَةٌ يَدْرُسُ لِأُمَّةٍ، فَلَا بَدَّ أَنْ تَتَدَرَّعَ الْأُمَّةَ بِالصَّبْرِ وَالْأَنَاةِ وَالْكَفَاحِ الطَّوِيلِ، وَكُلُّ أُمَّةٍ تَحَاوَلُ تَخْطِي حَوَاجِزَ الطَّبِيعَةِ يَكُونُ نَصِيبُهَا الْحَرَمَانُ.

ومن أجل ذلك يجب أن تُعَدَّ البلادُ التي تودُ النهْضَةَ مدرسةً، طلبتها كلُّ المواطنين وأساتذتها الزعماء وأعاونهم وعلومها الحقوق والواجبات العامة أو الغاية والوسيلة. ومن أجل ذلك يجب أن يُنظَّم أمران مهمان هما: المنهج والزعامة.

فأما المنهج فيجب أن تكون مواده قليلةً بقدر الإمكان، عملية البحث ملموسة النتائج مهما قلَّت.

وأما الزعامة فيجب أن تختار وتنتقد حتى إذا وصلت إلى درجة الثقة أُطِيعت وأوزرت، ويجب أن يكون الزعيم زعيمًا تُرَبِّيَ ليكون كذلك لا زعيمًا خلقته الضرورة وزعمته الحوادث فحسب أو زعيمًا حيث لا زعيم.”

“Uyanışın temeli eğitim olmalıdır; Öncelikle ümmet, haklarını tam olarak anlayarak ve bu hakların nasıl elde edileceğini öğrenerek yetiştirilmelidir. Bu haklara inanacak şekilde yetiştirilmeli ve bu inanç ona kuvvetli bir şekilde aşılmalıdır. Veya başka bir deyişle, uyanışın eğitimi teorik, pratik ve ruhi olarak verilmelidir. Bu uzun zaman alabilir; zira bir ümmeti yetiştiriyorsun. Ümmet sabır, sebat ve uzun bir mücadele ile korunmalıdır. Doğanın engellerini aşmayı atlamakla geçmeye çalışan her millet, mahrumiyetten nasibini alacaktır.

25 Celhûm, el-Vesâye’l-aşr, <https://www.ikhwanonline.com>

26 Hasen Ahmed Abdurrahmân el-Bennâ, Davet Esasları (İstanbul: çev. Mehmet Akbaş ve Receb Songül, Nida Yay., 2013), s. 8-14.

Bu nedenle gelişmeyi arzulayan her ülke, gelişmeyi bir okul olarak görmelidir. Bu okulun öğrencileri bütün vatandaşlar, öğretmenleri ise, ülkenin önderleri ve yardımcıları olmalıdır. İlimleri; hukuk ve kamu hakları veya amaç ve araçları bunlar olmalıdır. Bunun için iki önemli durumun düzenlenmesi gerekiyor: Metot ve liderlik. Metoda gelince, konuları mümkün olduğunca az olmalıdır. Sonuçlar ne kadar az olursa olsun araştırma süreci somut olmalıdır. Liderliğe gelince, seçilmeli ve eleştirilmeli ki, güven düzeyine ulaşıncaya itaat edilmeli ve emredilmelidir. Lider özel yetiştirilmiş bir lider olmalıdır. Zorunluluktan, tesadüflerle sahiplenilen veya liderin olmadığı zaman seçilen bir lider olmamalıdır.”²⁷

Bu fasih ve sade dili, *Resâ’il* dediğimiz değişik kişiliklere gönderdiği yazılarında da görmekteyiz. Mısır Kırâlı Melik Fuâd’a (1868-1936) hitaben: صَاحِبُ الْجَلَالَةِ الْمَلَكِيَّةِ حَامِي حَمَى الدِّينِ صَاحِبِ الْمَقَامِ الرَّفِيعِ عَلِيٍّ مَاهِرٌ بَاشًا، رَئِيسُ مَجْلِسٍ ..مَلِيكُ مِصْرَ الْمُقَدِّي.. “Kraliyet majesteleri, Mısır kralı, dini himaye edenlerin hamisi...”, Dönemin Mısır Başbakanı Ali Mahir’e (1939–1940) hitaben: صَاحِبِ الْمَقَامِ الرَّفِيعِ عَلِيٍّ مَاهِرٌ بَاشًا، رَئِيسُ مَجْلِسٍ ..الْوَزَاءِ.. “Yüce makamın sahibi Ali Mahir Paşa, Başbakan...” ve Mısırlı siyasetçi Mustafa en-Nehhas’a (1879-1965) hitaben: فَدَوْلَتُكُمْ أَكْبَرُ زَعِيمِ شَرْقِيٍّ عَرَفَ الْجَمِيعُ فِيهِ سَلَامَةَ الدِّينِ وَصِدْقَ الْيَقِينِ. “Zatınız, dinin korunduğu ve samimiyetinizin herkesin bildiği en büyük doğulu lider...” Söz konusu yazılanlardan paşalara veya meliklere yakın görünmek veya yağcılık yapmak anlaşılmalıdır, zira el-Bennâ’nın hayatına baktığımızda bunun tam tersi bir yaşam sürdüğünü söyleyebiliriz.²⁸

5. Eğitimde Reform Çağrısı

Mısırlı fikir ve mücadele adamı Hasan el-Bennâ, eğitimde reform yapmanın milli bir duruş, halkların yok olması veya sapmasını engelleyen ulusal bir hedef olduğunu fark etmiş ve ardından reform çağrısında bulunmuştur. O dönemde özel Evanjelizasyon okulları Mısır’ın tamamına yayılmış ve o zamanki ücretsiz eğitim yasasına göre özgürce faaliyet gösteriyorlardı. Nitekim o dönemde Tama/Brağma (Şimdiki Sohac) vilayetinde Hollandalı Bayan Hoover gözetiminde kızlar için bir okul kurulmuştu. Bayan Hoover okulda Müslüman olan öğrencileri Hristiyan dini dersine katılmaya zorluyordu. Arap dili müfettişi bu durumu ona sorduğunda: “Hollanda devleti, bu kadar parayı harcayarak İslam dinini öğretmek için beni göndermedi. Bilakis bir kız okulu kurmam ve Hristiyan dinini yaymam için beni gönderdi. Ayrıca

27 Hasen Ahmed Abdurrahmân el-Bennâ, Müzekkirâtü’l-dâ’ ve ve’l-dâ’iye, (Kuveyt: Mektebetu Âfâk, 2012/1433), s. 168.

28 Risâletü’l-İhvân, Yâ eyyuhe’l-alem hâzâ huve Hasan el-Bennâ, Eylül 2010/1431, <http://www.ikhwanpress.com> (Erişim 07. 06. 2022), s.91.

öğrencilerin velileri de bu durumdan haberdardılar ve sözleşmenin altına imzalarını atmışlardır” şeklinde cevap vermiştir.²⁹

Mısır’daki bu vahim durum, el-Bennâ’yı Kuran’ın dili olan Arapçayı dolayısıyla İslam kimliğini korumaya neden olacağını düşünerek mücadele etmeye başlamıştır. Bu nokta da, eğitimin bu yanlış metodunu ıslah etmek için şöyle dediğini görmekteyiz: “Eğitim müfredatına yeterli derecede İslam diniyle ilgili derslerin konulması gerektiğini, konulacak derslerin de; fıkıh ve hikmetleri dersi, akâid ve delilleri dersi, İslam Tarihi dersi, siyer ve Arap dili dersleri gibi dersler olmalıdır. Zira Arap dili, Kuran’ı anlamının ve tefekkür etmenin bir yolu olduğu ve bu dinin ruhunun temeli olduğu konuya açık bir şekilde dikkat edilmesi gerekir. Arap diline özen göstermemenin sonucu olarak Kur’ân-ı Kerim’e özen göstermemeyi ortaya çıkaracaktır”.³⁰

el-Bennâ bununla yetinmedi, o dönemin Mısır Başbakanı Muhammed Mahmud Paşa’ya devlet memurlarının konuşma dillerine dikkat etmeleri, ulusal dile öncelik vermeleri ve başkalarına iyi bir örnek olmalarını içeren bir mektup göndermiştir. O mektubun bir bölümü şöyleydi; “Ülkenin üst düzey şahsiyetlerin evlerinde hâkim ortam Mısırlı ve İslamî olmalı, konuşmalar Arapça olmalı, dadılar Mısırlı ailelerden olmalı ve devlet okulları İslamî bir hüviyete sahip olmalıdır. Mısırda yaşayan büyüklerin evleri neredeyse Mısır ya da İslam ile hiçbir alakası olmadığı görülüyor. Zira bu evlerden prens, bakan ve kıdemli memurlar çıkacaktır. Bunlar kendi kültürleriyle yetişmeyen, başkasının himayesinde büyüyen ve aileleriyle kendi dillerini konuşmayan kişiler olarak bu memleketin çıkarlarına nasıl hizmet edecekler”.³¹ diyordu.

Mısır da Arapça ve Arapların bu ülkenin sömürgeciliğini temsil ettiğini ve Mısır’ın Arap değil Firavun olması gerektiğini dillendiren Mısırlı Hıristiyan gazeteci ve yazar Selâme Mûsâ (1377/1958), Mısırlı edebiyatçı ve eleştirmen Taha Hüseyin(1393/1973) ve diğerleri gibi fitneye önderlik yapanlar yeniden ortaya çıkmaya başladığında, Hasan el-Bennâ Mısır halkını kıskırtmak, kimliğini ve dilini yok etmek için ufukta yükselen bu çarpık düşünceye karşı koymuş ve şöyle demiştir: “Milletin milliyeti dilinden, dininden, geleneklerinden, kültüründen ve hayatın diğer yönlerinden oluşmaktadır. Taha Hüseyin ve onun düşüncesinde olanlar Mısır’ın Arap dili dışında bir dili olduğunu, Arapların bayrağını taşıdığı dinden başka bir dini olduğunu, Arapça olan Kur’ân’dan ve Arap milli şuurundan vazgeçip, bunların yerine Mısır’a

29 Muhammed Abdullah es-Semmân, Eyyâmün ma’a’l-İmâm eş-şehîd Hasan el-Bennâ, (Kahire: Dâru’l-Fedîla, 2003), 62-63.

30 Mecelletü’ş-Şubbâni’l-Müslimîn eş-Şehriyye, Kahire 2/3 (Aralık 1349-1930), 188.

31 Mecelletü’n-Nezîr, Kahire 1/3 (Haziran 1357-1938), s. 3-10.

ve Mısırlılara özgü bir dil, din ve kültürle değiştirebileceğimizi öngörüyorlar. Peki, bu bahsettikleri dil, din ve kültür nedir? Belki de bunlar; hiyeroglifleri, Abis, Amun, Horus ve Fattah’ın dinini kastediyorlar herhalde. Ey bu iddiada bulunanlar Allah’tan korkun ciddi olun ve bu saçmalığı bırakın, çünkü bu halk sizden yapabildiğiniz kadar emeği, önemli meselelerde harcamasını ister. Zira bir Arap ülkesini Arap milletinin yapısından ayırmaya çalışan, vatanını gasp eden düşmanlara yardım eden, ülkesinin gücünü zayıflatan dil, din, ahlak, duyuğu ve ümitleri bir olan kendi milletlerin üzerine kurşunu yönlendirenleri bu millet affetmez” diyordu.³²

el-Bennâ dilde reform bağlamında, öncelikle yabancı dillerin öğretimini belli bir yaşa ertelemek ve çocuğun ilk başta Arapçayı ana dili olarak iyice öğrenmesi gerektiğini savunmuştur. “Teori öğrenciye fazla fayda sağlamıyor, öğrencilere fayda sağlamanın ve zihinlerini eğitmenin en iyi yolunun bu müfredatı kısaltmak ve onunla ilgisi olmayan materyalleri atmaktır. Çünkü çocuk kendi dilindeki isim ve arasındaki ilişkiyi anlamadığı zaman, bu ilişkiyi hiçbir şekilde çevresinden ve hayatından uzak bir dille beraber yürütemez. Yabancı bir dil öğrenilmesin demiyoruz, bilakis bu bizim toplum olarak çok ihtiyaç duyduğumuz bir konu, fakat yaşı küçük bir çocuk için yabancı dil eğitimi, çocuğu aşırı bir şekilde yorar ve zihnini strese sokar”.³³

Hasan el-Bennâ, bu konuyu başka bir makalesinde de şöyle ifade etmiştir; “Yabancı bir dili öğrenmek, eğitim ve öğretimin vazgeçilmez unsurlarından birisidir. Özellikle bugünün koşulları ve şartları şiddetli bir şekilde yabancı kültür çeşmelerinden yararlanmamızı gerektirir. Bütün bunlar herkesin kabul edeceği bir gerçektir. Ancak garip bulduğumuz şey, dillerin öğretimini gözden kaçırmamız ve o yabancı dilleri anaokulu seviyesine kadar tüm eğitim ve öğretim dönemlerine yerleştirmemizdir.”³⁴

Hasan el-Bennâ, bu çarpık eğitimin neticesinde öğrencide açık bir şekilde üç durumun ortaya çıktığını ifade etmiştir: Birincisi, öğrencilerin ana dili olan Arapçadaki düşük seviye korkunç ve utanç verici bir dereceye düşmüştür. Öğrenci lisans düzeyine geldiğinde Arapça bir gazeteyi bile normal bir şekilde okuyamamasına, yazarak veya konuşarak kendini ifade edememesine sebep olmuştur.³⁵

32 Cerîdetu’l-İhvâni’l-Müslimîn, Kahire 1/15 (Eylül 1352-1933), s. 1-3.

33 Cerîdetu’l-İhvâni’l-Müslimîn, Kahire 1/15 (Eylül 1352-1933), s. 1-3.

34 Cerîdetu’l-İhvâni’l-Müslimîn, 1/16 (Temmuz 1354-1935), s. 1-3.

35 Cerîdetu’l-İhvâni’l-Müslimîn, 1/16 (Temmuz 1354-1935), s. 1-3.

İkincisi ise: Öğrencilere küçük yaşta öğretilen yabancı dilde de zayıf oldukları görülmüştür. Zira bir öğrenci belli bir olgunluğa erişmeden herhangi bir dilin yapısını veya güzelliğinin sırrını algılama durumuna ulaşamaz.³⁶

Üçüncüsü de: Eğitim müfredatındaki söz konusu çarpıklığın Arapça öğretiminde öğrenciyi derslerinden aldıkları paydan mahrum bırakma durumuna düşürmüştür. Zira liselerdeki sınıflarda otuz dört ders bulunmaktaydı. Bunların on dokuzu dil ile ilgili diğer kalan on beş ders tüm diğer konuları kapsamaktaydı. Bu derslerin çoğu Arap dili kapsamında olsaydı gayet iyi bir durum olarak görülebilirdi. Fakat durum böyle değildi, Bunlardan dokuz ders İngilizce, dördü Fransızca ve altı tanesi de Arapça olarak işlenmekteydi. Hasan el-Bennâ bu müfredatı eleştirirken şöyle diyordu; “Öyleyse, Mısır Eğitim Bakanlığı’nın Mısırlı öğrencinin öğrenmesi gereken dilleri hangi ölçekte ölçtüğüne bir bakın” diyordu.³⁷

Hasan el-Bennâ, dildeki reform *Nahve’n-Nûr* risalesinde arkadaşlarına ve toplumun tüm kesimlerine maddeler halinde şöyle aktarmıştır:

- a) Eğitim ve öğretimin her aşamasında Arap diline özen göstermek ve bilhassa eğitimin ilk aşamalarında onu diğer yabancı dillerden ayırmak ve sadece Arapçayı öğretmek.
- b) Tüm ortamlarda Arap diline, Arap tarihine ve Arapça olan zamanlara özen göstermek.
- c) Evlerde, özellikle de birinci sınıfın evlerinde yabancı kültürün istilasını ortadan kaldırmak için: konuşma dilini, yeme-içme kültürünü, ev eşyası, kıyafetler, evlerde çalışan dadılar, vb. açılardan ıslah etmek.
- d) Arap dilini, ulusal tarihi ve milli ahlakı öğrencilerin kalbine nakşetmek gerektiğini tavsiye etmiştir.³⁸

Hasan el-Bennâ, Arap diline, dilin öğretilmesine, konuşulmasına, yazışmalarda, reklamlarda ve hayatın her alanında kullanımına çok önem vermiştir. Nitekim Hasan el-Bennâ, İslami kimliğin korunması dolayısıyla da Kur’an’ın korunmasının ancak bu şekilde gerçekleşebileceğini düşünmüştür.

Sonuç

Hasan el-Bennâ, özellikle Mısır halkının arasına fitne sokmak, kimliğini ve dilini yok etmek Arapça ve Arapların bu ülkenin sömürgeciliğini temsil ettiğini, Mısır’ın Arap değil Firavun olması gerektiğini dillendiren bir grup entelektüelin ortaya çıktığı bir dönemde, bu

36 Cerîdetu’l-İhvâni’l-Müslimîn, 1/16 (Temmuz 1354-1935), s. 1-3.

37 Cerîdetu’l-İhvâni’l-Müslimîn, 1/16 (Temmuz 1354-1935), s. 1-3.

38 Hasen Ahmed Abdurrahmân el-Bennâ, Mecmuatu Resâili’l-İmâm el-Bennâ, (Risâletu’n-Nahve’n-Nûr), (Kahire: Dâru’t-Tevzî ve’n-Neşri’l-İslâmî, 1985).

çarpık düşünceye karşı koyarak şunları dile getirmeye ve dillendirmeye çalışmıştır: Bir milletin varlığı, dilinden, dininden, geleneklerinden, kültüründen ve hayatın diğer yönlerinden oluşmaktadır.

Batı, İslam ülkelerini kendi eğitim modelini veren okullar açarak kendisine çalışacak idareci konumundaki bir ayrıcalıklı grup yetiştirip, medya ve eğlence vasıtalarıyla İslam ülkelerindeki insanları istediği şekilde yönlendirmektedir. el-Bennâ tespit ettiği bu teşhisler çerçevesinde, eğitim ve öğretimin her aşamasında Arap diline özen göstermek ve bilhassa eğitim ve öğretimin ilk aşamalarında onu diğer yabancı dillerden ayırmak ve sadece onu öğretmekle yetinmelidir. Hayatın bütün ortamlarında Arap diline, Arap tarihine ve Arapça zamanlara sahip çıkmak ve evlerde yabancı ruhun ortadan kaldırılması için Arapçanın bütün yönleriyle evlerimize hâkim olması gerektiğini savunmuştur. Sonuç olarak el-Bennâ Arapçanın hayatımızın her alanına girmesi gerektiğini çünkü İslami kimliğin korunması dolayısıyla Kur’an’ın korunmasının ancak bu şekilde gerçekleşeceğine dair bir düşünceye sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bu hassasiyetin neticesinde başta arkadaşları olmak üzere tüm Müslümanlara “Fasih Arapça İle Konuşmaya Çalış, Şüphesiz Bu İslâm’ın Şiarındandır” şeklinde vasiyette bulunmuştur. el-Bennâ fasih Arapçayı dinleme, konuşma, okuma ve yazma yeteneğinin aslında İslâm’ın ve Müslümanların ilerlemesine birçok fayda sağlayacağını, her şeyden önce Müslümanların Medeniyetçe ilerlemesine katkı sağlayacağını ve dünyadaki bütün Müslümanların kültürel birlik oluşturulmasına katkı sunacağını belirtmektedir.

Kaynaklar

- Cerîdetü'l-İhvâni'l-Müslimîn. Temmuz 1/16 Kahire:1354-1935.
- Cerîdetü'l-İhvâni'l-Müslimîn. Eylül 1/15, Kahire: 1352-1933.
- Celhûm, Nebîl. *el-Vesâye'l-aşr ve rabbâniyetü'l-İmâm Hasan el-Bennâ*,(Erişim 07.06.2022), <https://www.ikhwanonline.com>
- Dayf, Şevkî, *el-Medârisü'n-Nahviyye*. Mısır: 1968.
- el-Bennâ, Hasen Ahmed Abdurrahmân. *Müzekkirâtü'd-da've ve'd-dâ'ie*. Beyrut: Daru İbn Kesir, 2011.
- el-Bennâ, Hasen Ahmed Abdurrahmân. *Davet Esasları*. İstanbul: çev. Mehmet Akbaş ve Receb Songül, Nida Yayınları, 2013.
- el-Bennâ, Hasen Ahmed Abdurrahmân. *Me'sürât*, İstanbul: Nida Yayınları, 2008.
- el-Bennâ, Hasen Ahmed Abdurrahmân. *Mecmuatu Resâili'l-İmâm el-Bennâ, (Risâletü'n-Nahve'n-Nür)*. Kahire: Dâru't-tevzî ve'n-neşri'l-islâmî, 1985.
- İbnü'n-Nedim, Ebü'l-Ferec, *el-Fihrist*. Beyrut-Lübnan: Dâru'l-Marife, 1991.
- Gânim Beyyûmî. İbrâhim. “*Hasan el-Bennâ*”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/307-310. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Hassân, Temmâm. *el-Usûl*, Kahire: Dâru Allâmu'l-Kutub, 2000.
- Kurtubî, Ebü Abdullah Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'ân*. 20 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kâtibi'l-Arabî li't-Tıbâa ve'n-Neşr, 1967.
- Mecelletü's-Şubbâni'l-Müslimîn eş-Şehriyye, Aralık 2/3, Kahire:1349-1930.
- Mecelletü'n-Nezîr. Haziran 1/3, Kahire: 1357-1938.
- Muhammed Abdullah es-Semmân. *Eyyâmün maa'l-İmâm eş-Şehîd Hasan el-Bennâ*, Kahire: Dâru'l-Fedîla, 2003.
- Müttakî el-Hindî, Alî b. Hüsâmiddîn b. Abdilmelik b. Kadîhân., *Kenzü'l-ummâl fî süneni'l-akvâl ve'l-ef'âl*, 18 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1981.
- Risâletü'l-İhvân, *Yâ Eyyuhe'l-Alem Haza Huve Hasan el-Bennâ*, Eylül 2010/1431,(Erişim 07. 06. 2022) <http://www.ikhwanpress.com>.
- Suyûtî, 'Abdurrâhman Celâleddin. *Sebebu Vad'i İlmi'l-Ârabiyye*. thk. Mervân Atiyye, Beyrut: 1988.
- Turgut, Abdulhamit. *Arap Dili Gramerinde Ta'lil*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2020.
- Yenice, Mehmet. *Klasik ve Çağdaş Dönemlerde Anlam Bileşenleri*, Ankara: İlahiyât Yayınları, 2021.